

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 6

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq x'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat k'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 581 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 30-iyunda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessor
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Kopak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Oliy ta'lim islohotlarida – muhandislik maktablarini institutsional rivojlantirish asoslari	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Abduqunduzova Nazokat Usmonqulovna	
Xufiyona iqtisodiyot mamlakatimiz rivojiga to'siq bo'lmoqda	20
Muxiddin Kalonov	
“Yashil” iqtisodiyotni moliyalashtirish amaliyotini takomillashtirish	24
Muhammadiyeva Maftuna	
Oliy ta'lim tizimidagi islohotlarda innovatsion yechimlarning zarurati	27
Abduqunduzova Nazokat Usmonqulovna	
Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshirishda ish beruvchilar va yonlanuvchilar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarni aniq sotsiologik baholash.....	31
Dustmurodov Orifjon Ismatilloevich	
Перспективы развития средств размещения в экологическом туризме на охраняемых природных территориях Узбекистана	40
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
Bank kartalari orqali ko'rsatilayotgan xizmatlari bozorining rivojlanish borasidagi asosiy tendensiyalari va muammolari	49
Toyirov Yunus Alamovich	
Kichik biznes subyektlarida innovatsionraqabatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish orqali import o'rnini bosish strategiyasini shakllantirish istiqbollari.....	55
Rustamov Alisher Raxmataliyevich	
Nodavlat umumiy o'rta ta'lim maktabning faoliyati samaradorligini aniqlashda innovatsion usullardan foydalanish.....	62
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna	
Tijorat banklarida bank risklarini boshqarishning strategik ahamiyati.....	67
Altibayev Xudayberdi Kuvandikovich	
Klaster iqtisodiy subyekt sifatida: mohiyati va tasnifi.....	71
Usmonov Sharofiddin Pazlitdinovich	
Tijorat banklari tomonidan yoshlar tadbirkorlik faoliyatini kreditlashning nazariy-uslubiy jihatlari.....	76
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalari xalqaro tasnifi: nazariya va tendensiya.....	81
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
Iqtisodiyot transformatsiyasi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar moliyaviy resurslarini boshqarishda metodologik yondashuvlar va ilmiy qarashlar	86
Jiyanova Nargiza Esanboyevna	
Davlat-xususiy sheriklik munosabatlarini samarali tashkil etish mezonlari va omillari.....	93
Z. Abdikarimova, S. Madaminov	
Savdo korxonalarini boshqaruv samaradorligini oshirish imkoniyatlari.....	97
Q. J. Mirzayev, Sh. M. Islomov	
Sociological Assessment of Migration Processes	102
Gulmurodov Kamoliddin Abdukodir ugli	
Current issues of business management in the context of digitalization of the economy	112
Safarov Bakhtiyor Djurakulovich, Kadirova Zulhumor Namazovna, Dadabaev Kuchkor Abdullaevich	
Методические основы маркетинговых стратегий акционерных обществ.....	118
Эркинов Шахзод Баходир ўғли	

Insurance Mechanisms in Foreign Trade: Mitigating Risk and Facilitating Global Commerce	125
Abirkulova Sohijamol	
Improving the Conceptual Framework for Modernizing the Tax System (Using the Example of Uzbekistan)	130
Bakhrom Nomazov	
Ayollarning inson kapitalini rivojlantirishda kraudfanding platformasining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	136
Bozorova Saxobat Abdujapparovna	
Evaluating the Environmental Sustainability of Uzbek Firms in the Green Economy.....	142
Nurbek Xalimjonov Ulugbek ugli	
O'zbekiston iqtisodiyotini innovatsion rivojlanishida inson kapitalining roli	148
Eshmirzayev Faruddin Ilxomjonovich, Salimova Zaxro Sobirjon qizi	
Agroklastarlarda asosiy vositalarni modernizatsiyalash va ta'mirlash xarajatlarini tahlil qilish	155
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich, Mirzayev Behzod Abdug'ofur o'g'li, Narzullayev Nodirbek Aziz o'g'li	
Improving the Practice of Increasing the Effectiveness of Managing Innovation Processes in Commercial Banks	160
Juraev K. T.	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanish	164
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish va yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda soliqlarning roli va ahamiyati.....	169
Madraximov Baxtiyorjon Ortiqboy o'g'li, Rizayev Xabib Abduraufovich, Namazov Sa'dulla Namozovich	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tishning joriy holati tahlili.....	175
Rahmatullayeva Dilbar Olimovna	
Buxoro viloyatida savdo xizmatlari raqobatbardoshligini baholash uslubiyatini takomillashtirish..	181
Raxmatov Akmal Anvar o'g'li	
The Contribution of Transport in the Development of Tourism Industry (Case Study: Uzbekistan).....	187
Rofeeva Rukhshona Shavkatovna	
Yoshlarning sayohat manzillarini tanlashdagi omillar	192
Qurbanbayev Shuhrat Bakberganovich	
Improving the Effective use of Funds From Taxes and Fees in Kashkadarya Region	196
Shakhzod Zokhidov	
Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida sanoat korxonalarida iqtisodiy salohiyatni boshqarish	202
Kadirova Shaxnoza Ilhomovna	
Yangi O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida kadrlar tayyorlash masalalari.....	207
Usmonov Baxodir Suvonqulovich	
Temir yo'l transportida innovatsion faoliyatni rivojlantirish yo'llari	211
Nasimov Shavkat Vasiyevich	
O'zbekistonda banklararo raqobat.....	219
Zunnunova Xulkar Muxtorovna	
O'zbekistonning xalqaro moliya tizimiga integratsiyasini ta'minlashni takomillashtirish.....	225
Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna, Kuchkarov Sanjar Baxtiyarovich	
Respublikamizda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari	229
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
Iqtisodiy xavfsizlik tushunchasining mohiyati.....	233
Aripov Oybek Abdullayevich, Madiyorov Shavkatbek Muxtarovich	

Aksiyadorlik jamiyatlarida konsolidatsiyalashgan moliyaviy holat to'g'risida hisobot tuzishning bosqichlari.....	237
Eshonqulov Azamat Abdiraximovich	
Davlat moliyaviy nazoratining turlari va shakllari.....	241
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
Tog' turizmini rivojlantirish manfaatlari yo'lida investitsiya resurslarini to'plash mexanizmlarini ishlab chiqish samaralari	245
Xidirov Alimardon Dagarovich	
The Main Role of the Teacher While Managing the Classroom and Some Aspects of Teaching English	248
Nilufar Turdiyeva	
Davlat xususiy sherikchilik faoliyatining menejment funksiyalari tizimida muvofiqlashtirishning ahamiyati	252
Suleymanov Farrux Raximjon o'g'li	
Qishloq xo'jalik mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmlari va sohada amalga oshirilayotgan tarkibiy-miqdoriy o'zgarishlar dinamikasi	256
G. Sh. Qo'ldosheva, A. J. Toshboyev	
Логистика в Азии: опыт и перспективы оптимизации	260
Каюмова Паризода	
Temir yo'l transportida yo'lovchi tashish imkoniyatlarini oshirishning zamonaviy yondoshuvlari ..	266
G. I. Abdulxamidova	
Повышение эффективности использования местных налогов и сборов в Кашкадарье: международная перспектива	272
Shahzad Zokhidov	
Financial and Credit Support for Investment and Innovative Developing Activities of a Tourist Enterprise	275
Rozokov Mukhammadaziz Mansurovich	
Роль контроля качества по хранению и переработке зерна в обеспечении продовольственной безопасности Республики Узбекистан	282
Холбекова Дилобар Расулжон кизи	
O'zbekistonda mahalla boshqaruvi tizimi faoliyatini takomillashtirish masalalari.....	289
Gafurov Ubaydullo Vaxabovich	
Kichik biznes va tadbirkorlik sharoitida oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotishning xorijiy tajribasi	296
Dilnoza Meyliyeva	
Cross Cultural Preblems in International Business Negotiations	301
Xoldarova Fariza Tuxtabayevna	
Yengil sanoatning raqobatbatdosh hududiy-ishlab chiqarish klasterlarini rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribani qo'llash	304
Haydarova Shoxista	
Konchilik sanoati korxonalarining innovatsion jarayonlarni rivojlantirish xususiyatlari	310
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
Korxonalarda risk boshqaruvi mexanizmlarini joriy etish va inson resurslaridan foydalanish istiqbollarni takomillashtirish	315
Tashpulatova Muniraxon Mahmudovna	
Spin korxonalar – texnologiyalarni tijoratlashtirishda muhim tuzilma sifatida	320
O'rinov Dilshodjon Axmadjonovich	
Mintaqalarda makroiqtisodiy barqarorlikning ta'minlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni takomillashtirish strategiyasi	324
Xolbekova Feruza Rasulovna	

Iqtisodiy o'sish va aholi daromadlari o'rtasidagi bog'liqlikning nazariy asoslari.....	329
Hasanova Nigora Hasan qizi	
Современное состояние маркетинга на рынке ценных бумаг Республики Узбекистан.....	334
Юлдашев Жамшид Аббарович	
Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik asosidagi investitsion loyihalarni moliyalashtirish	340
S. A. Karabayev	
Axborot telekommunikatsiya tarmog'i korxonalarida korporativ boshqaruv samaradorligi	334
Temirov Anvarxon Abdulazizxonovich	
Qishloq xo'jalik mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmlari va sohada amalga oshirilayotgan tarkibiy-miqdoriy o'zgarishlar dinamikasi	347
G.SH.Qo'ldosheva¹, A.J.Toshboyev²	
Yengil sanoatning raqobatbatdosh hududiy-ishlab chiqarish klasterlarini rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribani qo'llash	351
Haydarova Shoxista	
Konchilik sanoati korxonalarining innovatsion jarayonlarni rivojlantirish xususiyatlari	357
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
Korxonalarda risk boshqaruvi mexanizmlarini joriy etish va inson resurslaridan foydalanish istiqbollarni takomillashtirish	362
Tashpulatova Muniraxon Mahmudovna	
Spin korxonalar - texnologiyalarni tijoratlashtirishda muhim tuzilma sifatida	367
O'rinov Dilshodjon Axmadjonovich	
Yoshlarning sayohat manzillarini tanlashdagi omillar	371
Qurbanbayev Shuhrat Bakberganovich	
Mahalla institutini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning institusional tahlili.....	375
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
O'zbekistonda investitsion faoliyat, uni moliyalashtirishning zamonaviy ko'lamlari.....	380
va o'ziga xos xususiyatlari	
Kuvatova Oliya Sheraliyevna, Husenov Muhriddin Bahriddinovich	
Xalqaro moliya institutlari faoliyatining davlatlar rivojlanishiga ta'siri (Yevropa Taraqqiyot va Tiklanish banki misolida).....	384
Muxtorov Jahongir Muxtor o'g'li	
Davlat sektorida buxgalteriya hisobining xalqaro standartlariga muvofiq daromadlar hisobini tashkil etish	390
Meliboyev Akmal G'aybullayevich	
Qurilish materiallari ishlab chiqarish quvvatlari va asosiy ishlab chiqarish fondlarining tuzilishi hamda hajmi	394
Muxtasar Karimova Isroiljon qizi	
Ayollar tadbirkorligi nazariyasining takomillashuvi xususida.....	398
Sharofiddinova Gulnoza Iloxomjonovna	
O'zbekistonda soliq ma'murchiligida joriy etilgan soliqlarni undirish mexanizmini takomillashtirish masalalari	403
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
Soliq majburiyatlari ijrosini takomillashtirish yo'llari	408
Mirzaaliyeva Gulchehra Abduvali qizi	
Сравнительное исследование финансовой отчетности, подготовленной в соответствии с мсфо и нсбу.....	413
Эргашева Шахло Тургуновна	

Innovatsion bank mahsulotlarini tashkil etishda xorijiy mamlakatlar tajribasi va raqamli transformatsiyaning ro'li.....	420
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Mintaqa mehnat bozori ishchi kuchiga talab va taklifni boshqarish vositasi sifatida	428
Umarov Oqil Omiljonovich, Abdullayev Umidjon G'afurovich	
Development of a Methodology for Assessing the Brand Equity of Higher Education Institutions	435
Zufarova Nozima Gulamiddinovna	
O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida tijorat banklarining o'rni	442
Avezov Ibrohim Ilhomovich	
Optimizing Digital Pedagogy through Database Applications and Data Mining for a Sustainable Digital Economy	448
Dilfuza Kuzikulova	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini faoliyati samaradorligini baholash usullarini takomillashtirish	454
Muradullayeva Nafisa Dilmurad qizi	
Talaba va o'quvchilarning kamolotida ma'naviy - ma'rifiy tadbirlarning ahamiyati	458
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
To'qimachilik korxonalarining innovatsion faoliyatini baholash uslubiyotini takomillashtirish	461
Ikramov Maqsad Muratovich	
Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi loyihalarni moliyalashtirish	467
To'irov Yunus Alamovich	
Mamlakatimizda pillachilik biznesini rivojlantirish orqali mahsulot ishlab chiqarish va uni qayta ishlash holatining tahlili	474
Turgunov Odilbek Maripovich	
Analysis of the investments in clean energy projects in the developing countries.....	478
Fayziyev Samandar Sobir ogli	
Chakana savdo korxonalarida innovatsion marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari	483
Kodirova Zulxumor Namazovna, Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
O'zbekistonda raqamli bank xizmatlarining qo'llanilishida xorij tajribasining o'rni.....	489
Yo'ldosheva Iroda Ibdulla qizi	
O'z o'zini band qilishning ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini o'lchashning asosiy yondashuvlari	493
Tursunxo'jayeva Gulnoza Jamoliddin qizi	
Tibbiy xizmatlarni rivojlantirishning muhim xususiyatlari	497
Axrorova M.F., Mirzayev Q.J.	
Qoraqalpog'iston respublikasida mikrokredit bank xizmatlarining rivojlanish holati iqtisodiy tahlili	502
Serjanov Aymurat Medetbaevich	
Mamlakatda qo'shilgan qiymat solig'ining yutuqlari va kamchiliklari, uni soddalashtirish hamda takomillashtirish yo'nalishlari	508
Mingturayev Abdusalom Abdumalik o'g'li, Orziqulov Ilyos Ixtiyor o'g'li, Boboqulov Jasur Avazovich, Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
Chet el kompaniyalarining "doimiy muassasa" konsepsiyasi mezonlariga yondashishni baholash hamda unga taaluqli foydani aniqlash masalalari	514
Rajapov Shuxrat Zaripbaevich	
Необходимость оценки и управления рисками в коммерческих банках в условиях устойчивого экономического развития	521
Каримов Шамсиддин Акрам угли	

Turistik xizmatlar bozorining rivojlanishida xorij tajribasini o'rganish.....	527
Ochilova Ozoda Toshquvatovna	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirishda budget siyosati tahlili	533
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
Soliq ma'murchiligida joriy etilgan jismoniy shaxslardan olinadigan soliqlarni undirish mexanizmini takomillashtirish masalalari	540
Davletov Po'lat Torabayevich	
Banklarni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish ispaniya tajribasi	546
Egamova Maxfurat Esanovna	
Oliy ta'lim muassasalarini xalqaro tasnifining vujudga kelishi ilg'or tajribalari	551
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
Soliq siyosati va uning strategiyasiga oid ilmiy tadqiqotlar tahliliy sharhi	557
Ismatov Xolbuta Begmatovich	
O'zbekiston xizmatlar bozorini rivojlantirishda uning xalqaro, mintaqaviy hamkorlik tashkilotlariga a'zligining o'ziga xos jihatlari	564
Cho'ponov San'at Otanazarovich	
Analysis of the Regulatory Sandbox Concept and Its Application Under Environmental Regulation	571
YANG Xuan	
Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish sharoitida budget xarajatlarini raqamli platformalar	576
orqali optimallashtirish masalalari Baxranov Bo'ston Axmedovich	

RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA BUDJET XARAJATLARINI RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI OPTIMALLASHTIRISH MASALALARI

Baxranov Bo'ston Axmedovich

O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Aloqa, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va axborotni himoyalash boshqarmasi Kiberxavfsizlik va axborotni himoyalashni ta'minlash bo'limi boshlig'i

Annotatsiya: Maqolada O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish sharoitida budget xarajatlarining joriy holati tahlil qilingan. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish sharoitida budget xarajatlarini raqamli platformalar orqali optimallashtirish masalalari yuzasidan amaliy taklif va tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, budget xarajatlari, raqamli platformalar, optimallashtirish, samaradorlik.

Аннотация: В статье анализируется современное состояние бюджетных расходов в условиях развития цифровой экономики в Узбекистане. Представлены практические предложения и рекомендации по оптимизации бюджетных расходов посредством цифровых платформ в условиях развития цифровой экономики в Узбекистане.

Ключевые слова: Цифровая экономика, бюджетные затраты, цифровые платформы, оптимизация, эффективность.

Abstract: The article analyzes the current state of budget expenditures in the context of the development of the digital economy in Uzbekistan. Practical proposals and recommendations for optimizing budget expenditures through digital platforms are presented in the context of the development of the digital economy in Uzbekistan.

Key words: Digital economy, budget costs, digital platforms, optimization, efficiency.

KIRISH

Xalqaro va mamlakatimiz amaliyotida budget tashkilotlarini moliyalashtirish va mablag'larning sarflanishi natijasi qanchalik samaradorligini aniqlash masalasi dolzarb bo'lib hisoblanadi. Agar mablag'lar besamar sarflansa, albatta, budget profitsitiga salbiy ta'sir ko'rsatib, ko'plab iqtisodiy zararlarga sabab bo'lishi va teskari defetsitga olib kelishi mumkin. Shuning uchun har bir qilingan sarf-xarajatlarni optimallashtirish va uning daromad va xarajatlar mutanosibligini ta'minlash dolzarb masalalardandir.

Zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda xizmat ko'rsatish sohasini boshqarish tizimini rivojlantirishning eng muhim tendensiyalaridan biri bu raqamlashtirishdir. Raqamlashtirishning iqtisodiy salohiyatidan an'anaviy xizmat turlarini ishlab chiqaruvchilar ham, savdo faoliyatini jadallashtirish, kompaniyaning veb-sayti yoki mobil ilovasi orqali xizmatlarni sotish hajmini oshirish, xizmatlarning potensial iste'molchilari bilan hamda ushbu innovatsion xizmat turlarini, raqamli xizmatlarni ishlab chiqarishga ko'maklashuvchi tashkilotlar bilan aloqa sifatini yaxshilashda foydalanilmoqda. O'z navbatida, raqamli xizmatlarga faqat zamonaviy raqamli iqtisodiyotning virtual segmentining axborot-kommunikatsiya makonida yaratilgan va ko'rsatiladigan xizmatlarni kiritish mumkin.

2022-yil IDC (International Data Corporation) hisobotiga ko'ra, IT xizmatlarining global bozori (tizim integratsiyasi, konsalting va maxsus dasturiy ta'minotni ishlab chiqish, apparat va dasturiy ta'minotni o'rnatish va qo'llab-quvvatlash, IT sohasida ta'lim va trening) 2022-yilda 1,1 trillion dollarni tashkil etadi, bu bir yil avvalgidan 3,4 foizga ko'pdur. 2023–2024-yillarda u har yili 3,8–4 foizga, o'rta muddatli istiqbolda esa 4,3 foizga, asosan, davlat raqamlashtirish dasturlari hisobiga o'sadi. Jahon bozori o'sishining asosiy omili IT va biznes xizmatlariga bo'lgan yuqori talab bo'ldi, bu yerda yirik davlat raqamlashtirish dasturlari, masalan, Yevropa va Osiyo-Tinch okeani mintaqasida amalga oshirilmoqda.

Statista ma'lumotlariga ko'ra, IT xizmatlari bozoridagi daromad (konsalting, dasturiy ta'minotni ishlab chiqish, tizim integratsiyasi, uskunalarni o'rnatish va texnik qo'llab-quvvatlash, treninglar, xosting, outsorsing) 2021-yilda 1,03 trln. dollarni tashkil etgan. Uning katta qismi AQSHga to'g'ri keladi (380,4 mlrd.doll). Bozorning eng yirik segmenti IT outsorsing bo'lib, 359,8 milliard dollarni tashkil etadi. Kelgusi yillarda global IT xizmatlari bozori yiliga 7,89 foizga o'sib, 2026-yilga kelib uning hajmi 1,51 trillion dollarga yetishi prognoz qilinmoqda.

Respublikamizda ham raqamlashtirish jarayonlariga katta e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktyabrda "“Raqamli O'zbekiston - 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6079-son Farmoni”ga asosan “Raqamli O'zbekiston – 2030” Strategiyasi, shuningdek, 2020–2022-yillarda uni amalga oshirish bo'yicha “yo'l xaritasi” tasdiqlandi. Strategiya ikki dasturni: hududlarni va tarmoqlarni raqamlashtirishni nazarda tutib, raqamli infratuzilma, elektron hukumat, raqamli texnologiyalar milliy bozori, axborot texnologiyalari sohasida ta'lim va malaka oshirishni rivojlantirish kabi ustuvor yo'nalishlarni o'z ichiga olgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Iqtisodchilar “budjet” tushunchasini turlicha talqin qilishadi, ba'zilarini keltirib o'tamiz.

Budjetni shakllantirish qayerdan boshlanadi – daromadlar yoki xarajatlardanmi? Siyosiy iqtisod klassikasi, ingliz iqtisodchisi A.Smit (1776) o'zining “Boylikning tabiati va sabablarini o'rganish” kitobida budjetlashtirishni davlat xarajatlarini aniqlashdan boshlash kerakligini ta'kidlagan. Bularga mudofaa xarajatlari, odil sudlovni amalga oshirish, jamoat ishlari va davlat muassasalariga xarajatlar kiradi.

Davlat budjetining mohiyati haqidagi eng chuqur tadqiqot g'oyalaridan biri L.Omelyanovichga (2008) tegishli bo'lib, u:

jamiyatda barqarorlik va iqtisodiy o'sishni ta'minlashning turli jarayonlarini boshqarishning instrumental jihatiga e'tibor qaratadi; budjet munosabatlarini tartibga solishning huquqiy tomoni;

davlat, yuridik va jismoniy shaxslar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarni amalga oshirishning moliyaviy tarkibiy qismi va boshqalardir.

A.G.Gryaznova va Ye.V.Markina²larning (2012) ta'kidlashlaricha “budjet xarajatlari bu budjet tizimi barcha budjetlari va davlat budjetidan tashkari fondlaridan tegishli darajadagi xokimiyat organlariga ularga qo'yilgan vazifa va funksiyalarini ta'minlashlarini moliyalashtirish uchun yunaltilgan pul mablag'lari”.

Ushbu olimlarning fikrlarini jamlagan xolda “budjet xarajatlari” tushunchasiga davlat va maxalliy xokimiyat organlarini aniq ijtimoiy-iqtisodiy natijaga erishishni emas, ularni vazifa va funksiyalarini bajarishini tushunish maksadida budjet mablag'larini ishlatilish jarayonida namoyon bo'ladigan va maksadli ishlatilishini ko'rsatadigan budjet xarajatlarini moddiy tomoni orkali xarakterlash mumkin. Budjet xarajatlarini samaradorligini ta'minlash maqsadida, ularning tarkibini va miqdorining optimal nuqtasini aniqlash yoki zamonaviy til bilan aytganda optimallashtirish zarur.

S.Bershitskayaning (2022) fikricha, optimallashtirish - bu tejash emas, bu mablag'lardan oqilona foydalanish va natijada sizning qo'lingizda bo'ladigan umumiy pul miqdorini oshirishdir.

Xarajatlarni optimallashtirish – xarajatlarni tizimli nazorat qilish, xodimlarni rag'batlantirish yoki xarajatlarni kamaytirish. Ushbu yondashuv xarajatlarni belgilangan va maqbul darajada ushlab turadi. Asosiy optimallashtirish mexanizmlari xarajatlarni tahlil qilish va bunday xarajatlarni aniqlash bo'lib, ularning qisqarishi tashkilot ishiga minimal ta'sir qiladi (B. H. Юрьев, В. А. Кузьменков –Санкт-Петербург, 2020)³.

TADVIQOT METODOLOGIYASI

Ilmiy ishni amalga oshirishda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish sharoitida budjet xarajatlarini xizmat ko'rsatish sohasi orqali optimallashtirish masalalari yuzasidan xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlar tadqiq etgan va ularga nisbatan o'z yondashuvlarini shakllantirishgan. Muallif mavjud tajribalarni o'rganish va ular orqali qiyosiy tahlil o'tkazish natijasida tegishli yo'nalishlarda xulosa, taklif va tavsiyalar keltirib o'tgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli texnologiyalar iqtisodiyotni shaffoflashtirish va avtomatlashtirish, shuningdek, barqaror iqtisodiyotni qurishda markaziy rol o'ynaydi. Shu bois, raqamlashtirish va raqamli transformatsiya rivojlanayotgan mamlakatlar uchun asosiy ustuvor vazifa bo'lishi lozim. So'nggi davr ichida O'zbekiston AKTni rivojlantirish va raqamlashtirish sohasida, ayniqsa, elektron davlat xizmatlarini ko'rsatishda yuqori natijalarga erishdi. Raqamli

1 Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 5 октябрдаги ПФ-6079-сон Фармони. lex.uz/ru/pdfs/5030957

2 Под ред. А. Г. Грязновой, Е. В. Маркиной. – Москва : Финансы и статистика, 2007. – 500, [1] с.; 22 см.; ISBN 978-5-279-02999-0.

3 Методы оптимизации в экономике и менеджменте: учебное пособие / В. Н. Юрьев, В. А. Кузьменков; Санкт-Петербургский политехнический университет Петра Великого. — 2-е изд., испр. — Санкт-Петербург: Изд-во Политехн. ун-та, 2015 (Санкт-Петербург, 2020).

ekotizimga, IT infratuzilmasiga va elektron xizmatlarga investitsiyalar milliy iqtisodiyotni yanada modernizatsiya qilish va barcha sohalarda inklyuziv o'sishni jadallashtirishga xizmat qiladi. Xizmat ko'rsatish sohasini raqamlashtirish imkoniyatlari kengdir, o'z navbatida ushbu sohaning qaysi yo'nalishlarida raqamli texnologiyalarni joriy etish imkoniyatlari mavjudligini aniqlash muhim masalalardan biri hisoblanadi.

1-jadval. Xizmat ko'rsatish sohasini raqamlashtirish imkoniyatlari⁴.

To'g'ridan to'g'ri raqamlashtirish imkoni bo'lmagan xizmat turlari	Raqamlashtirish imkoni bo'lgan xizmat turlari
1. Sartaroshlik, go'zallik salonlari va boshqa shu kabi xizmatlar. 2. Aholiga kimyoviy tozalash, kir yuvish va boshqa shu kabi maishiy xizmatlar. 3. Bemor bilan bevosita aloqa qilishni talab qiluvchi tibbiy xizmatlar.	1. Maslahat berish nuqtayi nazaridan tibbiy xizmatlar. 2. Ta'lim xizmatlari. 3. Barcha turdagi bank va sug'urta xizmatlari. 4. Konsalting xizmatlari. 5. Axborot xizmatlari, shujumlardan, axborotni qayta ishlash bilan bog'liq masofaviy xizmatlar 6. Tovarlarini masofadan yetkazib berish xizmatlari. Savdo do'konlari tomonidan yetkazish xizmatlari. 7. Davlat xizmatlari.

1-jadvalda keltirilgan ma'lumotlarga ko'ra, aholi va tashkilotlarga ko'rsatiladigan xizmatlarning katta qismi samarali raqamlashtirilishi va virtual ko'rinishga (keyinchalik virtual xizmatlar bozorining tegishli segmentlarida taqdim etilishi) ega bo'lishi mumkin. Jismoniy shaxslar bilan to'g'ridan to'g'ri aloqa qilish bilan bog'liq xizmatlarni to'g'ridan to'g'ri raqamlashtirish imkoni cheklangan, biroq, ushbu xizmatlar guruhini boshqarish bilan bog'liq holda, avval aytib o'tilganidek, raqamlashtirish imkoniyatlaridan keng foydalanish mumkin. Zamonaviy raqamli platformalarni bir qator muhim iqtisodiy va boshqaruv belgilari bo'yicha tasniflash mumkin (2-jadval).

2-jadval. Xizmat ko'rsatish sohasidagi raqamli platformalar tasnifi⁵.

Tasnifiy belgilari	Xizmat ko'rsatish sohasida raqamli platformalarning turlari
1. Platformaning mukammalligi	- ixtisoslashgan raqamli platformalar; - turli xil xizmatlarni keng taklif qiluvchi platformalar.
2. Ta'sischi bilan integratsiya	- ta'sischi kompaniyaning mijozlariga xizmat ko'rsatadigan platformalar (banklar, sug'urta kompaniyalari platformalari va boshqalar); - cheklanmagan mijozlar doirasiga xizmat ko'rsatadigan platformalar.
3. Tijorat komponenti	- sof tijorat raqamli xizmat ko'rsatish platformalari; - shartli ravishda notijorat raqamli platformalar (Elektron hukumat va boshqalar).
4. Iqtisodiyotning real sektoriga integratsiyasi	- faqatgina virtual xizmatlarni taqdim etishga qaratilgan raqamli platformalar; - ham virtual, ham oflayn xizmatlar ko'rsatiladigan raqamli platformalar; - iqtisodiyotning real sektorini kengaytirishga yo'naltirilgan raqamli platformalar.
5. Internet xizmatlari (ijtimoiy tarmoqlar, qidiruv tizimlari va boshqalar) bilan hamkorlik qilish.	- Internet xizmatlari bilan korporativ hamkorlik qiladigan raqamli platformalar; - marketing faoliyati sohasida Internet xizmatlari bilan hamkorlik qiladigan raqamli platformalar.
6. Kripto aktivlarning iqtisodiy salohiyatidan foydalanish	tokenlar aylanishiga oid kripto-aktivlar almashinuvi bilan integratsiyalashgan raqamli platformalar; - ICO (initialcoinoffering) ni tashkil etuvchi raqamli platformalar; - smart-contracting tamoyillariga asoslanuvchi shartnomaviy munosabatlarga ega raqamli platformalar;
7. Raqamli platforma tomonidan o'zining to'lov qiymatlarini chiqarish	- shaxsiy to'lovqiymatlaridan foydalanadigan raqamli platformalar (Google, Yandex, UZUM platformalari, virtual birjalar platformalariva boshq.); - umumiy virtual to'lov tizimlaridan foydalanuvchi raqamli platformalar.

Xizmat ko'rsatish sohasining asosiy raqamli platformalarining asosiy funksiyalari:

- virtual va haqiqiy bozorlar va ularning kapitallashuvining rivoji;
- xizmat ko'rsatish sohasi subyektlarining integratsion o'zaro aloqalari samaradorligining oshishi;
- xizmat ko'rsatish korxonalarini va iste'molchilarning tranzaksiyon xarajatlarining kamayishi;
- virtual iqtisodiyot resurslarining iqtisodiy potensialini oshirish.

⁴ Muallif tomonidan shakllantirildi.

⁵ Muallif tomonidan shakllantirildi.

Bizning fikrimizcha, raqamli platformaning mazmuni zamonaviy xizmat ko'rsatish sohasining izchil rivojlantirishining alohida drayveri sifatida ikki jihatda ko'rib chiqilishi mumkin:

1. Raqamli platforma jismoniy yoki yuridik shaxslarga ularning faoliyatini yoki xizmatlardan foydalanish jarayonini takomillashtirish nuqtayi nazaridan bir qator ixtisoslashtirilgan xizmatlar ko'rsatishga yo'naltirilgan ixtisoslashtirilgan portal yoki raqamlashtirish jarayonlari, tizimning ushbu sohadagi ixtisoslashtirilgan xizmatlari orqali mobil ilovadir;

2. Ikkinchi yondashuv bo'yicha raqamli platforma – bu raqamli xizmat va virtual va (yoki) oflayn iqtisodiy makon subyektlarining barqaror o'zaro manfaatli integratsiyasini boshqarish mexanizmi, savdo bozorlarining o'sishini ta'minlash, o'ziga xos operatsion hajmini qisqartirish, yoki tranzaksiya xarajatlarini qisqartirish va shu asosda ularni rivojlantirishning moliyaviy iqtisodiy va ijtimoiy samaradorligi darajasini oshirishdir.

Ta'kidlash joizki, raqamlashtirish masalalari bo'yicha maxsus qonunchilikning raqamli transformatsiya jarayonlaridan ortda qolishi bilan bog'liq bo'lgan xavf iqtisodiyotning ushbu sektoridagi rivojlanish tendensiyalaridan obyektiv xususiyatga ega bo'lib, raqamli texnologiyalar va virtual bozorlar faoliyati bilan bog'liq o'zgarishlarning haddan tashqari intensivligidan bevosita kelib chiqadi. R.Abrams ta'kidlaganidek, bu xavf ma'lum darajada AQSH va Yevropa Ittifoqi davlatlarining zamonaviy iqtisodiy tizimlariga xos bo'lib, ularning huquqiy tizimlari doirasida raqamli iqtisodiyot masalalari bo'yicha qonun loyihalarini ishlab chiqish sikllari ham raqamli iqtisodiyotda o'zgarishlarning haqiqiy tendensiyalaridan ortda qolishini kuzatishimiz mumkin.

Ayrim xizmatlar va ularning yetkazib beruvchilariga nisbatan virtual muhitda mavjud bo'lgan ma'lumotlarning ahamiyatsizligi bilan bog'liq xavflar xo'jalik yurituvchi subyektlarning ayrim guruhlari tomonidan ham qasddan, ham maqsadli noto'g'ri ma'lumot berish harakatlaridan kelib chiqishi mumkin. Ikkinchisining eng tipik misoli xizmatlar sifati bo'yicha yolg'on sharhlar tuzishning juda keng tarqalgan onlayn amaliyotidir, bu ayniqsa xavflidir, masalan, tibbiy iste'mol, aholiga bir qator maishiy xizmatlar va boshqalar. Ko'pgina kompaniyalar, ayniqsa, individual iste'molchilar ma'lumotlar oqimining dolzarbligini tekshirishga va shunga mos ravishda raqamli iqtisodiyotning virtual maydonida taqdim etilayotgan alohida xizmatlar to'g'risidagi shubhali ma'lumotlarni keyinchalik tekshirishga qaratilgan samarali dasturiy ta'minot va ekspert vositalariga ega emasligi ushbu xavfni kuchaytiradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, virtual axborot makonida, oflayn iqtisodiyotga qaraganda, ko'proq darajada, qasddan fribgarlik, birinchi navbatda, moliyaviy xususiyatga ega xizmatlar turlari keng tarqalgan. Fribgarlik raqamli xizmatlarning boshqa keng tarqalgan turlari fishing saytlari orqali xizmatlarni yashirin-sotish, Internet-konsalting sohasida soxta xizmatlar ko'rsatish, xizmat ko'rsatish sektori va telefon fribgarlik texnologiyalari integratsiyasi va boshqalar.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Muallif tomonidan an'anaviy bank to'lovlari va ayniqsa, naqd pul to'lovlari bilan solishtirganda xizmatlar uchun Internetda to'lovlarning yetarli darajada xavfsizligi bilan bog'liq alohida guruh sifatida aniqlangan xavflar yuqorida muhokama qilingan aniq fribgarlik xizmatlariga nisbatan bir oz boshqacha xususiyatga ega. Bunday holda, virtual iqtisodiy makon doirasida dastlab vijdonli sotuvchi va xizmatlarni xaridor o'rtasidagi bitim uchinchi shaxslarning, birinchi navbatda, professional xakerlarning ruxsatsiz aralashuvi tufayli amalga oshirilmasligi mumkin.

Shu bilan birga, agar hozirda Internetdagi bank to'lovlari nisbatan xavfsiz bo'lsa, virtual to'lov tizimlari orqali tovar va xizmatlar uchun to'lovlar xavfli bo'lishi mumkin. Kriptovalyutalardan foydalangan holda amalga oshirilgan xizmatlar uchun to'lovlar ham moliyaviy jihatdan to'liq xavfsiz emas. Bunday xavflar, boshqa narsalar qatori, virtual birjalardagi aktivlar qiymatining keskin pasayishi bilan bog'liq, bu esa aksariyat kriptovalyutalar bozor qiymatining o'ta yuqori o'zgaruvchanligi natijasida yuzaga keladi.

Shuningdek, raqamli iqtisodiyotning virtual makonida xizmat ko'rsatuvchilar tomonidan tegishli bozorlar sig'imini oshirib ko'rsatishi natijasida kelib chiqadigan xatarlarni alohida o'rgandik. Shunday qilib, raqamli xizmatlar sektorining jadal o'sishiga qaramay, ushbu xizmat turiga bo'lgan talabda, birinchi navbatda, yakuniy iste'molchilarga, jismoniy shaxslarga xos bo'lgan ma'lum cheklovlardan kelib chiqadigan bir qator jiddiy cheklovlar mavjud, masalan:

1. Virtual tibbiy maslahat xizmatlariga bo'lgan talab cheklangan, chunki ko'pchilik bemorlarning fikriga ko'ra, shifokor bilan shaxsiy aloqa keyingi samarali davolanishning kafolati sifatida zarur;

2. Masofaviy ta'lim texnologiyalarining pedagogik samaradorligiga nisbatan, ayniqsa, o'rta umumiy va boshlang'ich kasb-hunar ta'limi sohasida nisbatan asosli shubhalar va ishonchsizlik mavjudligi sababli virtual ta'lim xizmatlariga (e-learning) talab cheklangan;

Umuman olganda, xizmat ko'rsatish sohasini raqamlashtirishning jadal jarayonlaridan kelib chiqadigan biz tomonimizdan tizimlashtirilgan xavflar ushbu sohadagi tadbirkorlik subyektlariga raqamlashtirish natijasida

yuzaga keladigan salbiy ta'sirlarni kamaytirishga yo'naltirilgan xavflarni boshqarish tizimini oqilona shakllantirish imkonini beradi va davlat organlariga raqamli xizmatlar va platformalarni ishlab chiqish va yuritish bilan bog'liq barcha turdagi xavflarni barqaror kamaytirishga qaratilgan me'yorlar va mexanizmlar tizimini yaratish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. «Ўзбекистон – 2030» стратегияси тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрь ПФ-158-сонли Фармони. <https://lex.uz/ru/docs/6600413>.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 5 октябрдаги ““Рақамли Ўзбекистон - 2030” стратегиясини тасдиқлаш ва уни самарали амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6079-сон Фармони. lex.uz/ru/pdfs/5030957.
3. Ахтамова Г.А. Управление рисками в сфере услуг. – Москва: КноРус, 2020.
4. Халилов Д. Маркетинг в социальных сетях. – Москва: Манн, Иванов иФербер, 2017. – 71 с.
5. Abrams, R. Entrepreneurship: A Real-World Approach / R. Abrams. Redwood City: Planning Shop, 2015. P.179.
6. Cardoso J., Fromm H. Fundamentals of service systems. Wash., 2015.
7. Conley, J.P. Blockchain and the Economics of Crypto-tokens and Initial Coin Offerings / J.P. Conley// Vanderbilt University Department of Economics Working. – 2017. – June.
8. Lee J. Service economies. NY., 2010. P.71-78.
9. <https://www.idc.com/> - International Data Corporation.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Jtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

